

هارمونی

آهنگسازی به شیوه‌ی کلاسیک

علیرضا مشایخی

www.ketab.ir

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهر

تهران ۱۳۹۳

فهرست نویسی پیش از انتشار

- سرشناسه : مشایخی، علیرضا، ۱۳۱۸-
عنوان و نام پدیدآور : آهنگسازی به شیوه‌ی کلاسیک (هارمونی) نوشته‌ی علیرضا مشایخی.
مشخصات نشر : تهران: ماهور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۱۷۲ص: پارتیسیون.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۳۸-۸
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : چاپ قبلی: چشمه، ۱۳۸۹ (۱۹۹۲ص).
موضوع : آهنگسازی
موضوع : هارمونی
رده‌بندی کنگره : MT ۴۰ / م۵۱۹ ۱۳۹۲
رده‌بندی دیویی : ۷۸۱/۳
شماره‌ی کتابخانه‌ی ملی : ۳۳۳۴۷۹۰

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران، چوب‌دستی، پان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف

کد پستی: ۱۶۱ سندویستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵

تلفن: ۷۶۰۱۰۲۰ - فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳

www.mahoor.com

info@mahoor.com

هارمون

آهنگسازی به شیوه‌ی کلاسیک

علیرضا مشایخی

طرح جلد: سیاوش یعقوبی

صفحه‌آرا: سمانه سرافراز

نسخه‌پرداز: کاوه صادقی‌آزاد

چاپ اول ماهور: ۱۳۹۳

تعداد: ۲۲۰۰ جلد

لیترگرافی: کارا

چاپ و صحافی: چاپ مهراب

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۳۸-۸ ISBN: 978-964-8772-38-8

فهرست

۱۱		دیاچه
۱۳		فصل ۱. هاء مونی پایگی
۱۳		۱. مقدمه
۱۵		الف. انواع حرکت در درون یک بخش
۱۶		ب. انواع حرکت های دو بخش نسبت به یکدیگر
۱۶		ب. اختلاف
۱۷		۲. وصل آکورد ها
۱۷		الف. وصل آکورد ها در مدها و مازور
۱۸		ب. خطاهای اساسی
۲۲		ب. وصل آکورد ها در مدهای
۲۵		۳. بررسی چند نمونه در آثار استاد
۲۵		الف. پنجم ها و اکتاوها موازی
۲۷		ب. فاصله های کاسته و افزوده در درون یک بخش
۲۹		ب. همصدا
۳۰		۴. روند مشابه
۳۲		۵. مقدمه ای بر فرود
۳۵		۶. باس نویسی
۳۹		فصل دوم: معکوس ها
۳۹		۱. معکوس اول
۴۰		۲. معکوس دوم
۴۰		الف. مقدمه
۴۱		ب. روش های حل
۴۵		فصل سوم: آکوردهای هفتم
۴۵		۱. فاصله شناسی آکوردهای هفتم
۴۵		الف. آکورد هفتم با فاصله ی هفتم بزرگ
۴۶		ب. آکورد هفتم با فاصله ی هفتم کوچک
۴۶		ب. آآکورد هفتم با فاصله ی هفتم کاسته
۴۶		۲. آکورد هفتم نمایان
۴۶		الف. حل براساس گرایش های اصلی نت های آکورد
۴۹		ب. معکوس های آکورد هفتم نمایان

۵۰	ب. سایر روش‌های حل آکورد هفتم نمایان
۵۴	۳. آکوردهای هفتم فرعی
۵۶	۴. آکورد هفتم کاسته
۵۹	۵. نگاهی دوباره به درجه‌ی هفتم
۶۱	فصل چهارم: کاربرد آکوردها
۶۱	۱. شکستن آکورد و تکرار نت
۶۴	۲. نگاهی به معکوس اول در درجه‌های گوناگون
۶۵	۳. فرود درجه‌ی پنجم روی درجه‌ی اول
۶۶	۴. معکوس دوم
۷۲	آکورد هفتم
۷۴	۷. آرپژ در خدمت ایده‌ی اصلی
۷۹	فصل پنجم: نت‌های تری و چند تحلیل کاربردی
۷۹	۱. مقدمه‌ای بر نت‌های تبدیلی
۷۹	۲. بررسی انواع نت‌های تبدیلی
۸۰	الف. تغییرات در آکورد
۸۰	ب. تغییرات در آکورد
۸۱	پ. نمایان‌های تبدیلی
۸۳	ت. تغییرات پایه‌ی آکورد
۸۴	ث. نت‌های تبدیلی در آکوردهای
۸۶	۳. بررسی چند نمونه در آثار استادان
۹۱	فصل ششم: نت‌های بیگانه
۹۱	مقدمه
۹۱	۱. نت تأخیر
۹۸	۲. آبازیاتور
۱۰۳	آبازیاتور مشدد
۱۰۴	۳. پیش‌نمود
۱۰۶	۴. نت گذر
۱۰۹	۵. نت همسایه
۱۱۰	۶. نت گریز
۱۱۲	۷. کامیپاتا
۱۱۵	۸. نت پدال
۱۱۹	۹. ترکیب نت‌های بیگانه
۱۲۵	فصل هفتم: انواع فرود
۱۲۵	مقدمه
۱۲۵	۱. انواع فرود
۱۲۵	الف. فرود اصلی (فرود کامل)

۱۳۰	ب. فرود پلاگال.....
۱۳۲	پ. فرود ظاهری.....
۱۳۲	ت. فرود موقت و نیم فرود (فرود ناقص).....
۱۳۵	۲. بررسی نمونه‌های دیگر از وصل درجه‌ی V به I.....
۱۳۷	۳. جانشین‌ها.....
۱۴۱	فصل هشتم: مدگردی.....
۱۴۱	مقدمه ۱.....
۱۴۱	مقدمه ۲.....
۱۴۳	۱. مدولاسیون دیاتنیک.....
۱۴۴	الف. مدولاسیون دیاتنیک به مد همسایه.....
۱۴۵	ب. مدولاسیون دیاتنیک به دو پنجم بالاتر یا پایین‌تر.....
۱۴۷	پ. مدولاسیون دیاتنیک راه دور.....
۱۴۸	۱. مدولاسیون راه دور به طرف بالا.....
۱۴۹	پ. مدولاسیون راه دور به طرف پایین.....
۱۵۰	۲. مدولاسیون کرستیک.....
۱۵۰	الف. مدولاسیون کرستیک با استفاده از نمایان نمایان.....
۱۵۲	ب. مدولاسیون کرستیک با استفاده از مازورسازی و مینورسازی.....
۱۵۲	پ. مدولاسیون کرستیک با استفاده از روند مشابه.....
۱۵۵	۳. مدولاسیون آنارمونیک.....
۱۵۷	فصل نهم: آکوردهای نهم، یازدهم و سیزدهم.....
۱۵۷	مقدمه.....
۱۵۷	۱. آکوردهای نهم.....
۱۵۷	الف. آکورد نهم نمایان.....
۱۵۸	ب. آکوردهای نهم فرعی.....
۱۵۹	۲. آکوردهای یازدهم.....
۱۶۰	۳. آکوردهای سیزدهم.....
۱۶۳	پیوست ۱: ملودی.....
۱۶۵	پیوست ۲: نگاهی به کرال‌های باخ.....
۱۶۹	پیوست ۳: تمرین بر اساس بخش سوپرانو.....

دیباچه

به پیشنهاد دانشجویان آهنگسازی سال هاست که مشغول نگارش مجموعه‌ی وسیعی در زمینه‌ی علوم آهنگسازی هستیم. به نظر گرفتن اشتغالات آهنگسازی و گرفتاری‌های جنبی آن، به پایان رساندن این مجموعه برایم تبدیل به رؤیا شده است. تاکنون، کتب کنترپوان مدال و آهنگسازی شیوه‌ی باخ (کنترپوان ثنالی) از این مجموعه منتشر شده‌اند و خوشحالم که این بار انتشار آهنگسازی به شیوه‌ی کلاسیک (هارمونی)، نیمی از راه پیموده شده است. در این کتاب، هدف من آشنا کردن کاربردی دانشجویان با هر مکتب کلاسیک وین در جامع‌ترین و سریع‌ترین شیوه‌ی ممکن بوده است. به نظر تئوری هارمونی، از بعضی بزرگان دانش موسیقی چون هوگو ریمان^۱، استاد هانسل یانک^۲ و اروین راتز^۳ — که هر دو از نظر تحلیل، الهام گرفته از شوپنبرگ^۴ بودند — بیشتر ایشارد اشتور و والتر پیستون^۵ تأثیر گرفته‌ام. پیستون، از نظر تحلیلی و اشتور، از روش کاربردی مورد توجه ویژه‌ی من بوده‌اند. بیشتر کتاب‌های آموزش هارمونی، پیش از آنکه هنرجو رابطه‌ی تئوری و عمل را دریابد، پایان می‌یابند و هنرجو را به حال

1. Hugo Riemann (1849-1919)

2. Hanns Jelinek (1901-1969)

3. Erwin Ratz (1898-1973)

4. Arnold Schoenberg (1874-1951)

5. Walter Piston (1894-1976)

خود رها می‌کنند. در این کتاب می‌کوشم شیوه‌ی برخورد با هارمونی را به حوزه‌ی عملی در آثار بزرگان این فن گسترش دهم و پس از هر بحث، موضوع را در آثار استادان پی‌گیری کنم. احتمالاً نگاه به آثار اساتید در بخش ۱-۳، برای هنرجویی که یادگیری را با این کتاب آغاز کرده کمی دشوار است. پیشنهاد می‌کنم که هنرجو پس از مطالعه‌ی فصل چهارم، این بخش را دوره کند. در تمرین‌های کتاب، توجه من به کراال‌های باخ (به پیوست ۲ رجوع کنید) و از نظر آهنگسازی کاربردی، به استادان مکتب وین بوده است و تلاش کرده‌ام تا دانشجو را با نحوه‌ی برخورد آنها با چالش‌های صدایی آشنا کنم.

از همه‌ی کسانی که به نحوی در آماده شدن این کتاب مرا یاری داده‌اند، به‌ویژه از شاگردانم اشکان پاشازاده، مهرداد تیموری، اشکان خمیس‌ر، اله سیدی، فرخ صابری، سعید علیجانی، شروین فریدنژاد و فرزیا فلاح و دوستان این هنرستان انوشیروان خوش‌بطن و مجید مقصودلو تشکر می‌کنم.

علیرضا مشایخی

عضو هیأت علمی پردیس هنرهای زیبا- دانشگاه تهران